

SAP at SAWP, direktang iapod-apod sa mga mamumuo sa asukar!

Panubagon ang tanang nalambigit sa mga anomalya
ug korupsiyon sa SAP ug SAWP!

SAP & SAWP

**Ang Social Amelioration Program (SAP)
ug Social Amelioration and Welfare Program (SAWP)
sa Industriya sa Asukar ug Biofuel**

BISAYA PRAYMER

UNYON NG MGA MANGGAGAWA SA AGRIKULTURA

BISAYA PRAYMER

Ang Social Amelioration Program (SAP) ug Social Amelioration and Welfare Program (SAWP) sa Industriya sa Asukar ug Biofuel

Inilathala ng **UMA Pilipinas**
UNYON NG MGA MANGGAGAWA SA AGRIKULTURA
#56 K-9th St., West Kamias, Quezon City

telefax (02) 799.2009
email: uma.pilipinas@gmail.com
twitter: @UMApilipinas
URL: www.umapilipinas.wordpress.com

MGA LARAWAN: SOUTHERN TAGALOG EXPOSURE
NATIONAL FEDERATION OF SUGAR WORKERS (NFSW)
AMEL SABANGAN at NADJA DE VERA

Enero 2017

1. Unsa ang Social Amelioration Program (SAP) ug Social Amelioration and Welfare Program (SAWP)?

ANG SOCIAL AMELIORATION PROGRAM (SAP) mao ang usa ka programa o iskema sa gobyerno alang kuno sa kaayohan ug pagpauswag sa kahimtang sa mga mamumuo sa katubhan ug asukarera.

Tumong sa SAP mao ang mosunod:

- Madugangan ang kita sa mga mamumuo sa katubhan ug asukarera

- Pondoan ang mga programa ug proyekto nga nagtumong nga makahatag dagdag nga panginabuhian ug kahanas sa uban pang klase sa trabaho alang sa mga mamumuo sa tubuhan ug asukarera ug ilang mga pamilya

- Ias dang ang kaayohan ug katilingbanong proteksyon sa mga mamumuo sa katubhan ug asukarera

- Palapdon ang partisipasyon sa lain laing sektor sa paghimo'g mga desisyon, particular sa mga polisiya lambigit sa pagpalambo sa mga mamumuo ubos sa balaod.

Ang SAP gitakda sa **Republic Act (RA) 6982 o Sugar Amelioration Act of 1991**, gihimong balaod panahon ni Presidente Corazon Aquino. Apan sukad pa sa 1952, aduna nay programa ang gobyerno ubos sa **RA 809 o Sugar Act of 1952**. Sa panahon sa diktadurang Marcos nag-alaga og mga kroni sa industriya sa asukar ug uban pang dagku ug importanteng negosyo, nagkaanaa og gitawag nga “Marcos bonus” sa Dekada ‘70, pinaagi sa mga memorandum ug presidensyal nga proklamasyon.

Ang maong bonus temporaryong gihunong sa pagsamot sa krisis sa industriya sa asukar nga mibagsak niadtong Dekada '80.

Sa panahon na usab ni Presidente Gloria Macapagal Arroyo niadtong 2006, nahimong balaod ang **RA 9367 o Biofuels Act of 2006** nga nagtakda og probisyon alang sa pagpatuman sa **Social Amelioration and Welfare Program o SAWP** sa industriya sa biofuel, nga nakapadron sa orihinal nga SAP sa industriya sa asukar. Gilangkub niini ang produksyon sa bioethanol ug biodiesel nga mogamit og tubo, mulasis ug lubi isip *feedstock* o hilaw nga materyales.

Ang SAP ug SAWP mga iskema sa pagbahin sa kita sa produksyon (*production sharing scheme*) aron sa ingon magkaanaay katungod ang mga mamumuo og makatarunganong parte sa produksyon (*production share*). Gihimo kini pinaagi sa dugang kita o bonus ug mga mekanismo aron sa ingon magkaana kunohay og disentang pamuyo ang mga mamumuo. Ang mga aspeto sa maong programa mao ang pahatag og cash bonus, benepisyo sa pagbuntis (**maternity benefits**) ug pagpalubong (**death benefits**), ug mga proyektong sosyo-ekonomiko (**socio-economic projects**).

Ang pagkaanaay programa aron iangat ang kahimtang sa mga mamumuo sa tubuhan ug asukarera, nagpaila sa mapahimuslanon ug grabeng kalisud nga giaguman sa mga mamumuo sa tubuhan ug asukarera ubos sa kamot sa mga gamhanang miller ug mga agalong yutaan. Sa ingon ang SAP ug SAWP mga “pakaaron-ingnong” programa lamang sa gobyerno.

Ang SAP ug SAWP mga “dayandayang proyekto” nga nagtumong nga ipakita ang pagmalasakit sa gobyerno para sa mga mamumuo sa tubuhan ug asukarera ug biofuel. Dili kini nagtumong nga wagtangon ang gamut hinungdan sa kalisud ug mapahimuslanong sistema. Hinuon gihupay lamang niini ang mga mamumuo pinaagi sa mga benepisyo ug proyekto nga kasagaran nagasubay lamang sa pyudal nga sistemang “palakasan” ug “padrino”. Samtang gisiguro sa mekanismo niini sama sa “representasyon sa paghimo sa mga desisyon sa industriya” ug tripartismo ang pagpitol sa militanteng unyonismo, mga protesta ug pagputok og mga welga.

2. Unsa ang kahimtang sa mga mamumuo sa katubhan ug asukarera?

Bug-at ug makuyaw ang trabaho, ubos kaayong sweldo ug gitagad daw mga olipon. Kini ang kanunay nga gipas-an sa mga mamumuo sa katubhan ug asukarera gikan pa sa pagkatukod sa sistemang hacienda sa panahon pa

sa kolonyalismong Espanyol. Kini ang giantus sa mga mamumuo sa dihang milambo ang industriya sa asukar sa direksyon sa imperyalismong US ug *sugar quota* niini hangtud Dekada '70.

Pagpahimulos, pagantus ang giaguman sa mga mamumuo bunga sa mga neoliberal nga palisiya ng gipahamtang sa industriya sa asukar ug agrikultura sa nasud hangtug karon. Sa Isla sa Negros dinhi gimugna ang katunga sa produksyon sa tubo sa tibuok nasud, gisunod kini sa isla sa Mindanao (Bukidnon, Cotabato, Davao del Sur) ug Luzon (Batangas, Tarlac, Pampanga, Isabela). Makita usab sa isla sa Panay, Cebu ug Leyte ang pipila ka tubuhan ug asukarera.

Pagkamakaluluoy ang kahimtang sa mga mamumuo sa katubhan ug asukarera, regular man sa asukarera o asyenda, ilabina ang mga mga sakada o dayong mamumuong panguma. Sila ang nagamugna sa pagkaon, apan sila ug ang ilang mga pamilya ang walay makaon ug nakaagom sa grabeng kagutom ug pagpahimulos. Nag-employo and industriya og kapin 600,000 mamumuo ang 19 ka probinsya sa nasud nga nagamugna sa produktong asukar ug biofuel gikan sa tubo. Mga limang (5) milyong Pilipino ang nagasandig sa kapanginabuhian sa mga katubhan.

Ang mga mamumuo sa katubhan, biktima sa monopolyo sa yuta sa mga agalong yutaan (AY) ug mga dagkung lokal ug langyaw'ng agrikorporasyon sa pagproseso sa tubo. Tungod kay walay kaugalingong yutang gitikad, gatosan na katuig silang nahikot sa sistemang asyenda isip mga gisweldohang olipon.

Mas gipasamot kini sa mga iskema ubos sa bogus nga reporma sa yuta, sama sa Stock Distribution Option (SDO), *joint venture* ug *corporative scheme*. Sa Hacienda Luisita, naireport niadtong 2004 ang suhol nga P 9.50 para sa mga mamumuong agrikultural nga gitawag nilang mga “stockholder.” Kaylap pa usab sa mga katubhan ang sistemang aryendo nga nagpadayon sa pagpahimulos ug pagpanloko sa mga mamumunong agrikultural nga unta makabenepisyo na gikan sa reporma sa yuta.

Sa mga asukarera adunay mga mamumuo nga gitawag og “*skilled workers*” samtang ang uban anaa sa mga gimbuhaton sa pagmantini, pagkumpuni ug pagkarga. Kadaghanan sa mga mamumuo nagantus sa ubos kaayong suholan ug kawalay seguridad sa trabaho bunga sa daghang pagpanangtang sa trabaho ug kontraktwalisasyon.

Kaylap ang kagutom, kalisud ug kawalay katilingbanong serbisyo ug benepisyo sama sa pensyon gikan sa SSS (Social Security System), edukasyon, pagpabalay, serbisyong medikal ug panglawas. Samot kining giantus matag tuig panahon sa gitawag nga **tiempos muertos** o *off-milling season* sa industriya sa asukar, kun asa nagaundang ang trabaho sa katubhan ug walay kita ang mga mamumuo. Ang maong panahon sa taggutom anaa taliwala sa pagtanum ug pag-mill sa tubo nga usahay nagaabot sa 4-ngadto sa 6 ka bulan.

“Pakyaw” ang kasagarang sistema sa suholan sa mga mamumuo sa katubhan – lahi kini sa kasagarang inadlawng suhol, o suhol para sa walong (8) oras nga trabaho. Ubos sa sistemang pakyaw, ang matag gimbuhaton gitakda sa usa ka tawo o grupo sa mga mamumuo. Ang suhol pinaagi sa kota, pananglitan sa paglimpisa o pagdaro matag ektarya; pagtagpas ug pagkarga matag tonelada sa tubo (“tapas-karga”);

o pagputol ug pagtanum sa matag laksa (10,000) na pamatdan o *cane points*. Mahimong mahuman ang matag gimbuhaton sulod sa usa o pila ka adlaw gigamit ang kusog-pamuo sa usa ka grupo sa mga mamumuo nga magbahinbahin sa gitakdang suholan. Kining maong sistemaha, adunay suholan nga nagaabot lang og P16 matag adlaw.

Panahon sa tingsweldo, nga kasagaran matag kinsenas o 15 ka adlaw, gamay na kayo ang madawat sa mamumuo. Usahay moabot na lang kini'g P1,000 hangtud P1,500 matag kinsenas, o P2,000 hangtud P3,000 sulod sa usa ka bulan. Matag tiempo muerto, ang mga mamumuo gitagaan lang og “badyet nga trabaho” sa mga asyenda – ang maong mga trabaho di-produktibong gimbuhaton sama sa pagronda o paglampas og sagbot sa karsada. Ang kasagaran suhol P200 hangtud P500 sulod sa 15 ka adlaw.

Kun sa inadlaw naman, adunay nakarekord og ubos kaayong pasuhol nga P13 sa Isabela; Sa Batangas P80-120 matag tonelada sa pagkarga sa tubo alang sa mga sakada; Sa Bukidnon P150, ug mas ubos ang suholan sa mga babae; samtang sa Tarlac P200 – apan kasagaran nagatrabaho sila kapin sa 8 oras matag adlaw.

Karong bag-o gibutyag sa mga sakada gikan sa Bukidnon nga girekrut sa Greenhand LaborService Cooperative aron magtrabaho sa Hacienda Luisita ang suhulan nga moabot lang og P 9.46 matag adlaw.

Sa mga pang-adlaw-adlaw nga panginahanglan sa mga mamumuo, kasagaran gitubag kini nila sa pagpangutang. Sa mga tubuhan, ang mga bata kang palitonon sama sa bugas ug pagkaon, gipautang kini sa mga kontratista

ug kooperatiba sa taas kaayong presyo. Dayon kining gibawas sa suholan sa mamumuo sa tubuhan ug mga sakada. Ang uban pang gastos sa panarbaho sama sa pamelete ug mga angay utang benepisyo sama sa pagpatambal o pagpaospital sa mga naaksidenteng mamumuo, kasagaran gibawas pa kini sa suhol. Halos wala nay kwarta nga makuptan ang mamumuong agrikultural. Daw nagtrabaho na lamang siya aron adunay ibayad sa utang.

Ang mga mamumuong arikultural maoy nagdawat sa pinakaubos nga suholan sa han-ay sa mga mamumuo sa tanang rehiyon. Layo kayo kini sa giingong *“living wage”* nga P1,096 matag adlaw kun ang basehan ang giingon sa IBON Foundation base sa ilang pagtuon (2016).

Dugang pang nagpaantus sa mga mamumuong agrikultural ang militarisasyon sa kabanikanhan ug pagpanglapas sa tawhanong katungod sa mga kasundalohan ug kapolisan sa AFP, PNP ug mga private army ug security guard sa mga agalong yutaan (AY), dagkung mga korporasyon, ug uban pang gapangilog sa yuta. Gisupil sa mga armadong pwersa ang katungod sa mga mamumuo sa pag-organisa og mga unyon ug asosasyon.

Ang industriya sa asukar ug mga mamumuo niini nagantus sa grabeng krisis tungod sa kawalay tinuod nga reporma sa yuta ug programa alang sa nasudnong industriyalisasyon. Nagatunhayangmgakontra-katawhang mga balaod, programa ug palisiya sa gobyerno sama sa bogus nga Comprehensive Agrarian Reform Program (CARP) ug ang maki-agalong yutaang Sugar Industry

Development Act (SIDA) nga gipirmahan ni BS Aquino niadtong 2015. Ang agrikultura sa nasud anaa ilalum sa neoliberalismo ug imperyalistang globalisasyon taliwala sa mga dili patas na kasabutang pang-ekonomiya sama sa GATT-WTO, APEC, AFTA ug uban pa.

Imbis unta nga hatagan pagtagad ang makaluluoy nga kahintang sa mga mamumuo sa katubhan ug asukarera, nag-unang gitagaan pagtagad sa maong mga balaod ug palisiya ang interes sa mga agalong yutaan, dagkung negosyante ug imperyalista. Imbis nga sulbaron niini ang gamut hinungdan sa mga problema, gipatuman sa gobyerno ang mga programang sama sa SAP ug SAWP. Sa ingon ang mga negosyante ug agalong yutaan mao ra gihapon ang mas nakapahimulos ug nakabenepisyo sa gamay nga hinabang nga gisaad sa maong programa.

3. Unsa ang mga balaod nga nagpatuman sa SAP ug SAWP ug unsa ang mga probisyon niini?

- **Republic Act No. 809 o Sugar Act of 1952** – Kini ang unang dagway sa amelyorasyon alang sa mga mamumuo sa asukar nga nahimong balaod niadtong Hunyo 22, 1952. Gisaad niini nga makadawat og 3% nga kabahinan o *share* ang mga mamumuo sa produksyon sa asukar isip benepisyo. Sa kasamtangan base sa katapusang order sa DOLE, duha ka milling district na lamang ang gilangkuban sa RA 809: ang Binalbagan-Isabela Sugar Company (BISCOM), ug Southern Negros Occidental Development Corporation (SONEDCO) nga parehong anaa sa Isla sa Negros.

- **Sugar Quota Administration (SQA) order, 1970** – nagpagawas og order si Marcos alang sa koleksyon sa stabilization fund nga P1.00 per picul (63.25 kg) sa tanang produkto sa asukar. Dinhi kuhaan ang cash bonus fund (CBF) nga 90% alang sa mamumuo ug 10% alang sa mga programa ug proyekto alang sa kaayohan sa mga mamumuo.
- **Presidential Decree (PD) 621 - Disyembre 21, 1974** - nainstitusyonalisa ang SAP pinaagi sa mekanismo alang sa tripartismo ug paghatag gahum sa Secretary of Labor alang sa superbisyon ug kontrol sa implementasyon sa SAP sa industriya sa asukar.
- **PD 1365 – Mayo 1, 1978** - gitukod ang Rural Workers Office sa DOLE. Sa ngadto-ngadto, sa Bureau of Rural Workers (BRW) gipasa sa Secretary of Labor ang superbisyon ug kontrol sa SAP.
- **PD 6982 o Sugar Amelioration Act of 1991** - pinirmahan ni Pangulong Corazon “Cory” Aquino niadtong May 1, 1991 ug hangtud karon kini ang nagatunhay nga balaod sa SAP.
- **RA 9367 o Biofuels Act of 2006** - gihimong balaod ni Pangulong Gloria Macapagal-Arroyo ug nagtakda og probisyon para sa pagpatuman sa SAWP sa industriya sa biofuel, sama sa produksyon sa bioethanol ug biodiesel nga nagagamit og tubo, mulasis ug lubi isip feedstock o hilaw nga materyales.

- **RA 10659 o Sugar Industry Development Act (SIDA) of 2015** - gipirmahan ni Pangulong BS Aquino niadtong Marso, 2015 nga naggahin og dagdag nga pondo nga P 2 bilyon para sa mga programa alang sa pagpalambo kuno sa industriya sa asukar sama sa block farming ug laing pang proyekto sama sa iskolarship nga susama sa nahipatik sa SAP.

4. Unsa-unsa ang mga institusyon ug ahensya sa gobyerno nga nagapatuman sa SAP ug SAWP?

- **Sugar Industry Foundation, Inc. (SIFI)** – gitukod ang SIFI niadtong 1971 aron magpatuman og mga programa ug proyekto sa SQA gikan sa mga dagkung sugar baron ug kroni ni Marcos sama sa National Federation of Sugarcane Planters Association, Philippine Sugar Millers Association, ug mga dilawang unyon. Sumala na mismo sa SIFI, may mga kumpirmadong report nga wala nakapahimulos ang mga mamumuo sa maong programa sa SQA.

- **Bureau of Workers with Special Concerns (BWSC) ng DOLE** ang giilis sa daang Bureau of Rural Workers (BRW) sa pagpatuman sa tibuok programa sa SAP ug SAWP.

- **DOLE - Regional Office (RO)** o mga opisina sa DOLE sa matag rehiyon ang nagaproseso og mga benepisyaryo sa SEPRF o mga maternity ug death benefits ug mga proyektong sosyo-ekonomiko.

5. Kinsa-kinsa ang benepisyaryo sa SAP ug SAWP?

Ubos sa SAP, giilang mga benepisyaryo ang mga mamumuo sa katubhan (field worker) ug mill worker o nagtatrabaho sa asukarera. Regular man, o mga dayo ug kontraktwal sama sa mga hurnal o sakada o gitawag nga migratory sugar workers. Apil sa mga benepisyaryo ang mga gagmay nga planter nga nagaangkon og limang (5) ektarya paubos. Sa SAWP, langkub niini ang mga mamumuo sa produksyon sa bioethanol ug biodiesel nga nagagamit og tubo ug mulasis isip feedstock o hilaw nga materyales.

Daghan sa mga angay mahimong benepisyaryo sa SAP ug SAWP labi na sa han-ay sa mga mamumuong agrikultural, ang wala pa masayod o makasabot sa ilang katungod ug benepisyaryo ubos sa maong programa.

Tungod kay anaa sa kamot sa mga miller ug planter ang nagakupot sa bonus, daghang reklamo nga wala kini mahatag sa mga benepisyaryo. Sa usa ka dayalog

sa Nasugbu, Batangas, bisan ang mga opisyal sa BWSC miangkong nga dili nila kaya nga makumpirma ang tanang datos nga gikan sa mga miller ug planter tungod kay pipila lang daw ang ilang empleyado.

Kulang sab ang impormasyon nga gipagawas sa gobyerno, mao nga gamay ra kayo ang gidaghanon sa nakahibalo nga aduna diay maternity ug death benefits nga makuha sa SAP ug SAWP, nga gawas pa sa mga benepisyong ug bonus nga obligasyon sa mga employer.

Daghan sab proyekto sama sa imprastruktura, insurance plans, ug scholarships ang kwestionable ug wala kini mapahimusli sa mga mamumuo ug ilang mga dependyente.

Mismong ang Commission on Audit (COA) na ang nagpagawas og sunud-sunod nga mga report kalabot sa korupsiyon ug kwestionableng pagpatuman sa SAP.

6. Asa gikan ang pondo sa SAP ug SAWP?

Ang pondo sa SAP ug SAWP nagagikan sa singot ug dugo sa mga mamumuo sa katubhan. Gikuha kini gikan sa kinatibuk-ang kantidad sa namugnang produktong asukar ug biofuel isip lien o buwis, mao nga ang maong programa gitawag sab og “sugar levy.”

LIEN O BUWIS PARA SA SAP

P10.00

bawat picul (63.25 kg) ng asukal

Tungod sa RA 809 ang gipatuman sa BISCOB ug SONEDCO mill district sa Negros, 3% sa tibuok kantidad sa asukar ang kabahin sa mga mamumuo sa produksyon.

Basi usab sa RA 6982 nga gipatuman sa tanang mga asukarera, nagagikan ang pondo sa SAP sa gitakdang buwis nga gikolekta sa matag picul (63.25 kg) sa hilaw nga asukar nga nahimo. Karon P10.00 matag picul ang gikuhang lien o buwis nga nagaadto sa SAP.

**LIEN O BUWIS PARA SA SAWP
BIOETHANOL GIKAN SA TUBO (SUGARCANE)**

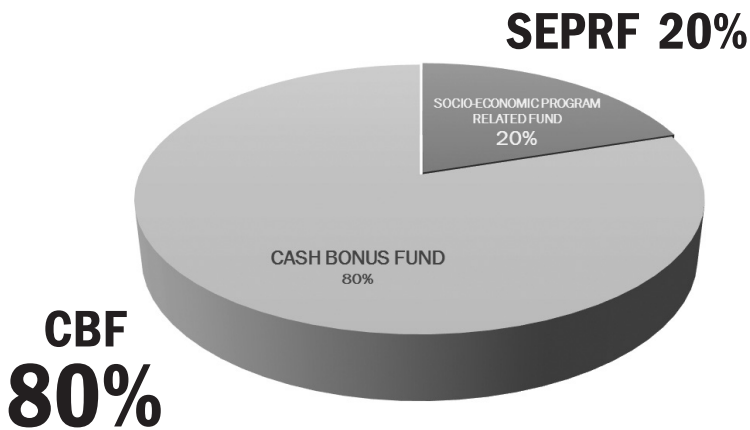
P13.43

bawat ton cane

o P 0.19 sentimo kada litro ng bioethanol

Sa SAWP, ang CBF sa mga mamumuo sa bioethanol gikan sa tubo nagagikan sa 80% sa lien nga sa kasamtangan nagakantidad og P 13.43 sa matag toneladang cane o P .19 o 1 sentimo matag litro sa nabaligyang bioethanol.

Gibahin ang pondo sa duha ka parte. Ang 80% niini moadto isip cash bonus fund o CBF alang sa mga mamumuo. Kolektahon kini sa mga miller ug planter. Ang 20% usab gigahin alang sa socio-economic program related fund o SEPRF o pondo para sa mga proyekto na para usab sa mga mamumuo. Mao kini ang dagan sa SAP ug SAWP alang sa mga mamumuo nga nagamugna sa asukar ug sugarcane bioethanol.

Apan alang sa mga mamumuo sa molasses bioethanol nga langkob sa SAWP, walay cash bonus, maternity ug death benefits. Ang 95% nga lien nagaadto sa SEPRF o mga proyekto, samtang ang nahabiling 5% gigahin para sa implementasyon sa SAWP. Sa molasses bioethanol, ang lien nagakantidad og P .07 o pitong sentimo kada litro. (Samtang, P.05 o sinko sentimo kada litro og biodiesel kuhaon sa mga prodyuser sa Coco Methyl Ester (CME). Maingon kini nga bag-ong dagway sa “coco levy.”)

**LIEN O BUWIS PARA SA SAWP
BIOETHANOL MULA SA MOLASSES**

P .07

7 sentimo kada litro ng bioethanol

7. Unsa ang proseso sa pagkuha ug pagapodapod sa Cash Bonus Fund o CBF?

Tungod sa mga sentral o sa asukarera mahuman ang produksyon sa asukar, ang mga miller mao ang nagakolekta sa tanang pondo para sa SAP.

Ang mga miller ang responsible sa pagapod-apod sa CBF sa ilang mga mamumuo sa asukarera o mill workers. Samtang ang 80% sa lien sa mga planter o nakolektang CBF alang sa mga mamumuong agrikultural sa katubhan o field workers angay ideposito sa miller sa mga (1) asosasyon sa mga planter ug (2) planter nga walang asosasyon o unaffiliated planter. Ang mga asosasyon sa mga planter na usab, mao ang mohatag sa CBF sa ilang mga myembro nga mga affiliated planter. Sa ingon, mga planter – o mga haciendero ug agalong yutaan – ang direktang responsable sa distribusyon sa CBF o bonus sa ilang mga mamumuong agrikultural.

Base sa palisiya sa DOLE, ang pagremit sa CBF gikan sa miller paingon sa mga planter angay himuon sulod sa usa ka bulan human maayos ang mga quedan o resibo sa bodega. Kun dili kini mairemit pahamtangan og silot o penalty nga 10% matag bulan sa dili nairemit nga kantidad sa miller ug kini mopaingon sa pondo sa SEPRF.

Samtang, ang CBF angay nga iapod-apod sa mga mamumuo sulod sa usa ka bulan gikan sa petsa sa remitans. Ang dili mopatuman pahamtangan og silot o penalty nga 10% matag bulan sa wala napanghatag nga cash bonus (undistributed cash bonus) ug kini angay idugang sa bonus sa mga mamumuo.

Angay maghimo og mahukmanong lakang ang mga miller, planter ug ang DOLE aron maseguro nga makuha sa mga benipesyaryo ang ilang mga bonus. Apil niini ang paghimo og mga anunsyo sa radyo ug pagpahibalo nga gipatapot sa mga lugar nga daghang tawo. Apan, sumala sa BWSC wala man bisan usa nga gisilotan tungod sa wala pagtuman sa maong deriktiba.

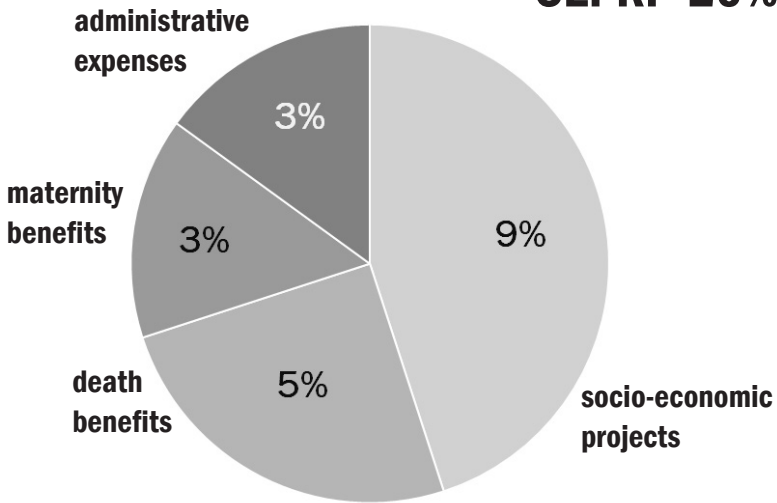
Ang maong silot maingon nga gaan ra kaayo - kini ang pagkapriso nga di moubos sa unom (6) ka bulan apan dili moabot sa usa (1) ka tuig ug molta nga di moubos sa P5,000 apan dili moabot sa P20,000 o pareho. Sa taas nga panahon wala na usab naghimo og imbestigasyon ang BWSC bisan pa daku na kaayo ang pondo nga natapok sa mga unclaimed ug undistributed nga cash bonus nga alang unta sa mga mamumuo.

Kun ang CBF wala nairermit o unclaimed o wala maapodapod o undistributed sulod sa tulo (3) ka tuig, kini mawad-an og bili o makonsidera nga forfeited ug idugang na sa pondo sa SEPRF.

8. Unsa ang proseso sa pagkolekta para sa Socio-Economic Related Fund o SEPRF?

Ang 20% sa lien nga alang sa pagpatuman sa socio-economic program related fund (SEPRF) gideposito direkta sa Bureau of Workers with Special Concerns (BWSC) sa DOLE. Kolektahon usab kini sa mga miller, iremit sa bangko sa BWSC sa Landbank Intramuros.

SEPRF 20%

Ang 20% SEPRF bahinon sa mosunod:

- 9% alang sa socio-economic projects
- 5% alang sa death benefit program
- 3% alang sa maternity benefit program
- 3% alang sa administrative expenses sa Sugar Tripartite Council (STC) ug District Tripartite Council (DTC) ug sa BWSC.

9. Unsa-unsa ang mga benepisyo nga makuha sa SAP ug SAWP? Nganong giingon nga daghang mamumuo ang wala makapahimulos sa maong programa?

A. Cash Bonus

Basi sa nahimong pagtuon sa SIFI, kasagaran anaa sa P200 ang makuhang bonus sa mga mamumuo sa katubhan, samtang anaa sa P12,000 ang bonus sa mga

mamumuo sa sugar mill. Adunay naitakdang kwentada aron mahibaloan ang kantidad sa bonus alang sa matag indibidwal nga mamumuo, base sa gitakda sa DOLE. Sa Negros, adunay bonus nga mikantidad lang og P2. Tungod kay grabe ka gamay ang bonus base sa kwentada sa mga haciendero, adunay mga mamumuo sa katubhan nga wala na lang magkumahog nga kuhaon pa kini kay mas daku pa ang gasto sa pamasaha kay sa bonus mismo.

Ang mga miller ug planter giobligo sa DOLE nga magsumite og special payroll isip pagpamatuod sa pagpangapod-apod og bonus sa ilang mga mamumuo. Basi sa tibuok report sa BWSC, matag tuig, dakung porsyento sa mga mamumuo ang makadawat og bonus. Hinuon tungod kay ang distribusyon sa bonus dakung bahin nagadepende sa mga miller ug planter, dali ra kaayong ingnon nga “naapod-apod na” ang bonus sa mga mamumuo.

Sa Bukidnon, may mga nag-report nga ang distribusyon sa bonus gipaagi lang sa mga party-party sama sa Christmas party ug outing. Sa Batangas, walay bonus nga makaabot sa mga mamumuo sa katubhan labina kay ang dakung porsyento sa mga nagatrabaho sa katubhan mga sakada o dayo.

Sulod sa mga milabay nga katuigan, daku na kayo ang CBF nga wala mairemit o unclaimed ug wala mapangapod-apod o undistributed. Daku kaayong pondo ang wala maireport o unliquidated, sumala sa kinatibuk-ang report sa DOLE-BWSC. Pipila sa mga nakitang anomalya sa CBF mao ang mosunod:

- Ang kinatibuk-ang kantidad nga **P 4.689 bilyong CBF** nga giingong naipanghatag na sa mga mamumuo sa katubhan, kwestyonable ug gipamatud-an kini sa mga special payroll nga gikan mismo sa mga miller ug planter. Ang mga mamumuo mismo ug ang ilang mga unyon ug organisasyon walay papel sa proseso sa distribusyon sa bonus.
- Ang pagdaku sa kantidad sa undistributed ug unclaimed CBF timailhan nga wala gyod kini naipanghatag og ensakto o kaha wala gyod kini mahatag sa mga mamumuo. Wala sab kini saktong nairecord o nali-liquidate ang pagremit sa mga forfeited unclaimed ug undistributed CBF sa mga rehiyunal nga opisina sa DOLE (DOLE-ROs). Sa katapusang report sa BWSC, moabot sa P 606 milyon sa maong pondo ang nagpabiling unliquidated.
- Ang pagpangolekta ug pagpangapodapod sa pondo sa SAP ubos sa ng RA 809 sulod sa 16 ka Crop Year o CY gikan 1992-1993 hangtud 2007-2008 nga nagkantidad og **P 1.26 bilyon** wala kini nairecord sa libro sa BRW-SAP. Wala kini mairecord tungod sa kakulangan sa BRW-SAP nga i-pinal ug igawas na ang Department Order on the General Guidelines for

Status of Cash Bonus Program Implementation
as of 2nd Quarter of 2016 (Source: DOLE-BWSC)

**1991-1992
to 2003-2004** **2004-2005
to 2015-2016** **TOTAL**

Amount of CBF remitted	2,292,583,730.96	3,103,248,352.82	5,395,832,083.78
Amount of CBF released	2,226,325,374.41	2,803,630,606.07	5,029,955,980.48
Amount of UNCLAIMED CBF	66,258,356.55	299,617,746.75	365,876,103.30
UNCLAIMED CBF remitted to DOLE - RO	50,991,335.09	39,739,973.87	90,731,328.96
Amount of CBF distributed	2,162,390,922.97	2,527,103,094.26	4,689,494,017.23
Number of Workers Benefitted	8,655,568	8,107,596	16,763,164*
UNDISTRIBUTED / UNLIQUIDATED CBF	63,934,451.44	276,527,511.81	340,461,963.25
UNDISTRIBUTED / UNLIQUIDATED CBF remitted to DOLE- RO	5,234,120.30	4,231,340.83	9,465,461.13
Total UNCLAIMED & UNDISTRIBUTED / UNLIQUIDATED CBF	130,192,807.99	576,145,258.56	706,338,066.55
TOTAL UCBF REMITTED TO DOLE-RO	56,225,475.39	43,971,314.70	100,196,790.09
AMOUNT OF UCBF STILL FOR LIQUIDATION by mills, planters associations and planter-members	73,967,332.60	532,173,943.86	606,141,276.47

the Implementation of Section 9 of RA 809. Sumala sa DOLE Western Visayas, ang distribusyon sa CBF sa BISCOM mill district, 72% lang niadtong CY 2008-09, 89% sa CY 2009-10 ug 84% niadtong CY 2010-11. Samtang sa SONEDCO mill district ang nahimong distribusyon mao nga 17% lang niadtong CY 2008-09.

Ipasabot, adunay dakung kantidad nga wala mahatag sa mga mamumuo.

B. Maternity at Death Benefits

Ang 5% sa lien nga gitakda alang sa death benefit program karon nagkantidad og P10,000 alang sa matag benepisyaryo. Samtang, 3% usab ang gitakda alang sa maternity benefit program nga karon mokantidad og P5,000 alang sa matag benepisyaryo.

Sa dagan sa katuigan, relatibong gamay ug gani mas nagkagamay ang gidaghanon sa mga mamumuo nga nakatagamtam sa maong benepisyaryo. Gikan 1992-2010 pananglitan, 55% lang nga death benefits ang napangapod-apod samtang sa maternity, 80% lang. Dili igo ang mga pahibalo ug materyales nga naipanghatag sa gobyerno aron mapasabot ang mga mamumuo sa proseso sa pagkuha sa maong mga benepisyaryo nga para ila man unta.

Istrikto kayo sa mga palisiya, daghan kayo og mga rekisitos ayha kini makuha. Sama pananglitan sa gitakdang panahon sa pagtrabaho ayha napatay, o ayha nagbuntis, mga papeles ug suportang dokumento para sa asawa, paryente o kinsa man nga moagi sa proseso

Status of Maternity and Death Benefit Program and Socio-Economic Program Implementation

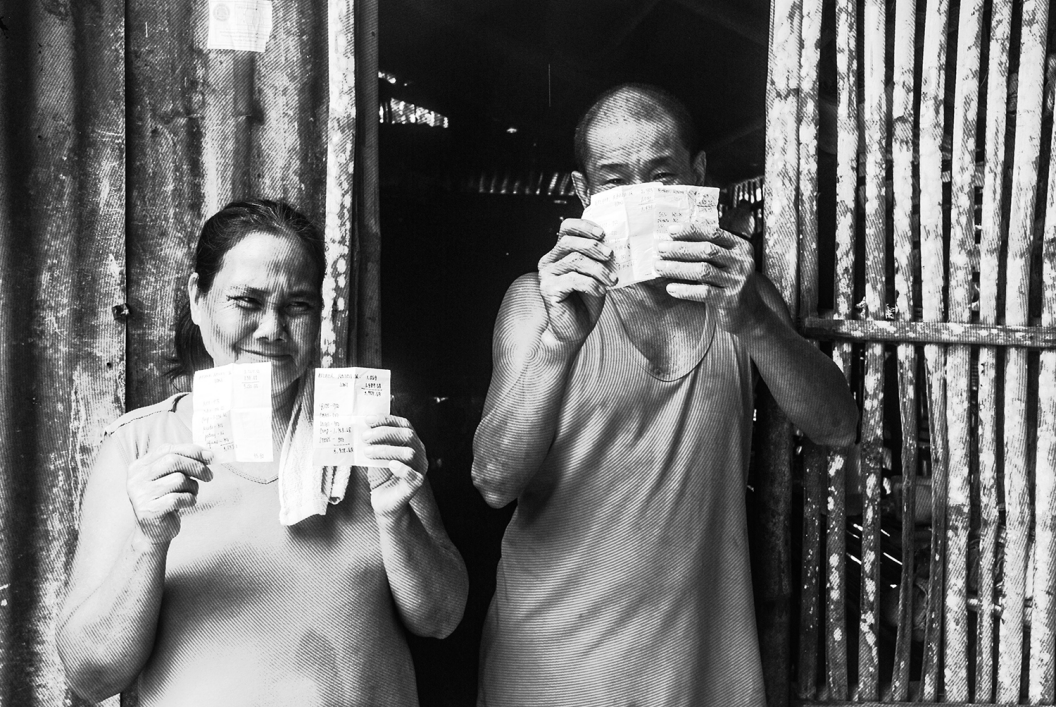
1992-2016 as of 2nd Quarter of 2016 (Source: DOLE-BWSC)

	Total Amount Released	Total Number of Beneficiaries
Maternity Benefits	120,995,500.00	65,300
Death Benefits	183,702,000.00	30,146
Socio-Economic Projects	562,013,921.07	563,257

alang sa benepisyaryo o pamilya sa benepisyaryo. Mapatuman tuod ang tanang giingong komplikadong rekisito ug papeles, ang pagkuha mismo sa benepisyano sa kapritso sa amo nga siya ang nagarekomenda o nagapamatuod nga ang tao nga nag-aplay angayan nga mahimong benepisyaryo. Daghan ang nagaingon nga ang kasagaran nga nakapahimulos sa maong mga benepisyano dili man ang mga ordinaryong mamumuo kundili mga paryente o mga duol sa luwag sa mga haciendero ug employer.

C. Mga Proyektong Sosyo-Ekonomiko

Sumala mismo sa SIFI, halos 70% sa mga proyekto direkta nilang gidumalahan. Ipasabot, ang pondo nga natakda para niini nakopo lang sa pipila ka grupo. Imbis nga ang mga unyon ug asosasyon sa mga mamumuo maoy manguna sa pagpatuman niini, ang mga proyekto adto padulong sa pagdumala sa SIFI ug uban pang

organisasyon nga anaa sa kamot sa mga miller ug planter sama sa National Federation of Sugar Planters (NFSP) ug United Sugar Producers Federation of the Philippines (UNIFED).

Basi sa report sa BWSC, sulod sa 20 ka tuig niabot lang sa 471,938 ka tao ang nahimong benepisyaryo sa mga proyekto sa SEPRF. Ipasabot, 23,597 ka tao lang ang nahimong benepisyaryo niini matag tuig. Wala pa kini sa 4% sa kinatibuk-ang gidaghanon sa mga mamumuo sa asukar sa matag tuig.

Sa proyektong kalambigit sa tiempo muerto, gamay kaayo ang gidaghanon sa nahimong benepisyaryo – 17,925 lang sulod sa 20 ka tuig, o 898 katao lang matag tuig o gamay pa sa 0.2% sa kinatibuk-ang gidaghanon sa mga mamumuo sa asukar. Tungod kay moabot og 5 milyon ang populasyon nga nakasandig sa industriya sa

asukar, ipasabot nga milyun-milyon ang nakatagamtam og gutom panahon sa tiempo muerto, matag tuig!

Sa aktwal nga implementasyon, nagatunhay ug nagapatigbabaw ang panagkunsabo sa mga bulok nga burukrata, gamhanang haciendero, kapitalista, ug mga raketir nga NGO ug mga tag-as nga opisyal sa mga dilawang unyon nga nagapahimulos sa natapok nga pondo alang sa mga proyekto. Gigamit usab kini nga instrumento alang sa sistemang palakasan (patronage) ug pang siak sa han-ay sa mga mamumuo.

May insurance plans ug scholarship program nga giila nga “utang kabubut-on” sa haciendero o amo. Adunay mga imprastraktura sama sa mga multi-purpose hall ug schoolbuilding nga wala mapahimusli sa mga mamumuo samtang ang mga burukrata na hinuon ang nakapahimulos niini. Wala sab kahibalo ang mga mamumuo nga ang maong mga imprastruktura ug pasilidad gikan man diay sa pondo ug programa nga alang unta kanila. Daghan pang ubang mga anomalya ug korapsyon nga gireport sa COA nga angay imbestigahon.

Dugang pa, dakung kantidad sa SEPRF giadto lang sa ispekulasyon ug puhunan o investments. Moabot na kini sa **P285.53 milyon** niadto pang 2015. Basi sa report sa Commission on Audit (COA) niadtong 2015, nabahin kini sa P125.45 milyon nga anaa sa Treasury Bills ug P160.07 milyon nga anaa sa uban pang mga investment. Ang 20% nga buwis nga gitagana para sa SEPRF gireport basi sa bank statement imbis nga ibasi sa kumpletong Report sa Sugar Production, Withdrawals, Lien Collections ug Remittances (RSPWLCR). Tungod niini dili klaro kun ensakto ba ang kinatibuk-ang kantidad nga nairemit ug naireport sa libro sa BWSC-SAP.

10. Unsa ang STC ug DTC? Unsa ang komposisyon niini ug unsa ang papel niini sa pagpatuman sa SAP sa Industriya sa Asukar?

Ang Sugar Tripartite Council o STC. Ang National Tripartite Council in the Sugar Industry o Sugar Tripartite Council (STC) gitukod base sa Seksyon 2 sa RA 6982 aron ipatuman ang SAP ug aron mobarog kini isip konsehong tigtambag sa DOLE kalambigit sa susamang mga programa.

Ang STC adunay napulo (10) ka myembro:

- Secretary of Labor and Employment o ang iyang gipiling representante isip ex-officio Chairman;
- Usa (1) ka representante gikan sa Sugar Regulation Administration (SRA) nga molingkod nga adunay kapasidad nga ex-officio;
- duha (2) ka representante gikan sa sektor sa mga miller
- duha (2) ka representante gikan sa sektor sa mga planter
- duha (2) ka representante gikan sa sektor sa mga mamumuo sa sugar mill (mill workers);
- duha (2) ka representante gikan sa sektor sa mga mamumuo sa katubhan isip mga myembro.

Ang District Tripartite Councils o DTC. Gitukod sa Secretary of Labor and Employment ang usa ka District Tripartite Council o DTC sa matag milling district sa nasud, sa rekomendasyon sa STC. Kini aron kuno pagseguro sa mas lapad nga partisipasyon sa mga planter, miller ug mamumuo sa mga sosyo-ekonomikong programa ug paglatid ug mga polisiya ilalom sa balaod.

Sugar Tripartite Council (STC)

Secretary of Labor and Employment

ex-officio Chairman

1 representate sa SRA

ex-officio

MGA MIYEMBRO:

2 representante sa MILLER

2 representante sa PLANTER (AY)

2 representante sa MILL WORKERS
(mamumuo sa mill)

2 representante sa FARM WORKERS
(mamumuo sa katubhan)

Ang DTC adunay pitong (7) myembro:

- Regional Director (RD) sa DOLE isip ex officio Chairman; ug
- Duha ka (2) representante gikan sa sektor sa mga planter;
- isa (1) ka representante gikan sa sektor sa mga miller;
- duha (2) ka representante gikan sa sektor sa mga mamumuosa katubhan (field workers)

District Tripartite Council (DTC)

DOLE Regional Director

ex-officio Chairman

MGA MIYEMBRO:

1 representante sa **MILLER**

2 representante sa **PLANTER (AY)**

1 representante sa **MILL WORKERS**
(*mamumuo sa mill*)

2 representante sa **FARM WORKERS**
(*mamumuo sa katubhan*)

- usa (1) ka representante gikan sa mga mamumuo sa sugar mill(mill worker) isip mga myembro

Daghang mga mamumuo nga dili pamilyar sa mismong programa sa SAP, mao nga ang pagkaanaa og STC ug DTC

ug ang papel niini sa pagpatuman sa programa wala usab nila masayri. Samtang sa implementasyon sa SAWP, gitukod usab ang mga **Tripartite Consultative Council o TCC.**

Ang pagtukod sa susamang mga konseho o mekanismo aron “magkaanaa og partisipasyon ang mga mamumuo” ug aron mahisgutan ang mga isyu sa pamuo, kasagaran giduso sa mga kapitalista ug estado aron magkaanaa og “pagtugot (basbas) gikan sa mga mamumuo” ang ilang mga palisiya. Lakip na dinhi ang mga pakana nga kontra sa interes sa mga mamumuo.

Bisan adunay tag-duhang representante ang mga mill worker ug field worker sa STC, minorya pa gihapon sila. Ang mahukmanon kun dawaton sila isip representante mao ang Sekretaryo sa DOLE. Mao gihapon angkahintang sa DTC kun asa adunay usa ka representanteng mill worker ug duhang fieldworker.

Sa miaging mga rehimen, kun asa ang DOLE giluklukan sa mga pinaka-reaksyunaryong burukrata nga tuta sa mga kapitalista ug burgesya kumprador, kasagaran usab ang mga representante gikan sa dilawang unyon ang aktibong nagapapel sa maong mga klase sa konseho alang sa tripartismo.

11. Unsa ang atong mga panawagan ug tahas kalambigit sa SAP ug SAWP?

Basi sa kahiusahan sa miaging **National Sugar Workers Summit** niadtong Agosto 30-31, 2016, kini ang atong mga panawagan kalambigit sa SAP ug SAWP:

SAP at SAWP, direktang iapod-apod sa mga mamumuo sa asukar!

Panubagon ang tanang nalambigit sa mga anomalya ug korupsiyon sa SAP ug SAWP!

- Direktang iapod-apod ang pondo sa SAP ug SAWP sa mga mamumuo, pinaagi sa ilang mga unyon, asosasyon

ug organisasyon. Tangtangan ang mahukmanong papel sa mga miller, planter ug sa ilang mga asosasyon diha sa pagdumala ug distribusyon sa pondo, pagrekomenda ug pag-aprobar sa mga benepisyaryo ug implementasyon sa mga proyekto.

- Ang mga institusyon sa gobyerno sama sa Ombudsman, Kongreso ug Senado, kinahanglan maghimo og kumprehensibong imbestigasyon sa implementasyon sa SAP ug SAWP. Angay magkaanaa og tibuok nga awdit sa mga pondo ug kumpletong imbentaryo sa tanang mga proyekto, imprastraktura ug gipanagiyahan nga napundar pinaagi sa SAW ug SAWP. Angay sab tun-an ang pagpasaka sa kantidad sa lien.

- Imbistigahan ug irepasu ang mando sa Sugar Industry Foundation, Inc. (SIFI), usa ka pribadong institusyon nga gitukod panahon sa kroniyismo ni Marcos, sa implementasyon sa kadaghanan sa mga proyektong sosyo-ekonomiko sa SAP, basi sa rekomendasyon sa Commission On Audit (COA).

- Pasadahan ang tanang order sa Department of Labor and Employment (DOLE) kalambigit sa implementing rules and regulations sa SAP (DOLE Order 30-02, 114-11, 117-11) ug SAWP (DOLE Orders 100-10, 123-11, 144) nga siya naglatid sa mga kumplikado, dili kinahanglan, ug impraktikal nga mga palisiya sa pagkuwenta sa CBF, implementasyon sa mga proyekto ug pagproseso sa maternity ug death benefits. Himuong simple ang mga palisiya, dali nga masundog ug pabor sa mga mamumuo sa asukar ug ilang mga unyon, asosasyon ug organisasyon.

- Ang DOLE-Bureau of Workers with Special Concerns (BWSC) ug ubang may kalambigitang mga institusyon sa gobyerno, diha-dihang aksyonan ang mga naugkat nga anomalya ug rekomendasyon sa COA sa ilang taon-taong awdit reports sa SAP. Taralin ug panubagon ang tanang sangkot sa kurapsyon ug maanomalyang mga buhat lambigit sa SAP ug SAWP.

- Dugangan ang representasyon sa mga mamumuo sa katubhan ug mill workers ug seghurohon ang ilang importanteng partisipasyon sa DTC ug STC.

Mga hinanali natong mga tahas:

- Himuon ang kaylap nga panaghisgot ug pagtuon sa han-ay sa mga organisador, aktibista ug masang mamumuo sa tubuhan ug mill workers. Ipakaylap ang madasigong propaganda-edukasyon ug gimbuhatong pangkultura sa hanay sa masa kalambigit sa kampanya alang sa kaayohan sa mga mamumuo sa asukar.
- Mapangahason nga ilunsad ang mga nasudnong koordinadong kampanya ug mga lokal nga pakigbisog naguna ang pagpasaka sa suhulan ug alang sa kaayohan ug interes sa mga mamumuo sa asukar, sama sa kampanyang bungkalan ug mga kampanya panahon sa tiempo muerto. Ang panawagan alang sa direktang pagapod-apod sa pondo ng SAP at SAWP kinahanglan mosilbi sa mga nalatid nga nagunang kampanya, nga mobunga sa lapad nga pagpukaw, pagpalihok ug pag-oorganisa sa mga mamumuo sa tubuhan ug mill workers.
- Hiusahon ang mga datos ug padayong tukion ang mga partikular nga kahimtang ug implementasyon sa SAP ug SAWP sa mga eryang gilangkuban aron mabutyag ang mga utok o mga anaa sa likod sa mga anomalya ug pangurakot sa pondo. Palihukon ang mga organisador ug aktibista, ug bisan mga kabataang boluntir, exposuree ug researcher sa mga pakisusi kabahin sa SAP ug SAWP, pinaagi sa survey, mga discussion groups ug lain pang mga pamaagi. Magpasaka og mga kaso aron papanubagon ang mga lambigit sa pagwaldas sa pondo.

- Maghimo og mga lokal nga islogan o panawagan aron epektibong maibutyag ang isyu.
- Isulong ug pakusgon ang pakigbisog alang sa tinuod nga reporma sa yuta ug nasudnong industriyalisasyon. Kining maong pakigbisog angay nga mobunga sa pagpalapad, pagpakusog ug pagpabarog sa mga unyon ug organisasyon sa han-ay sa mga mamumuo sa industriya sa asukar ug bio-fuel.

SAP at SAWP, direktang iapod-apod sa mga mamumuo sa asukar!

Panubagon ang tanang nalambigit sa mga anomalya ug korupsiyon sa SAP ug SAWP!